

www.abuzerakbiyik.com.tr den alınmıştır.

URFA HANLARI

Şanlıurfa şehir surlarının Samsat Kapısı dışında bulunan bu hanın kitabesi günümüze gelemediği gibi kaynaklarda da onunla ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Bu bakımdan yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Yapı üslubundan XV.-XVI.yüzyıllarda yapıldığı sanılmaktadır. Bu han kervanların şehre girmeden konaklamaları için sur dışında yapılmıştır.

Han kesme taştan oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Dikdörtgen planlı han tek katlı olup şehrin en büyük hanıdır. Avlu çevresine yuvarlak kemerli revak veya duvarlardaki pencerelerle açılmıştır. Osmanlı han mimarisindeki belirli bir plan tipine uymamaktadır. Üst örtüsü toprak damlıdır.

Gümrük Hanı (Merkez)

Şanlıurfa il merkezinde, Kazaklar Çarşısı'nda bulunan bu hanın giriş kapısı üzerindeki sülüs yazılı kitabesinden öğrenildiğine göre; Kanuni Sultan Süleyman döneminde, h.970 (1562) tarihinde yapılmıştır.

Evliya Çelebi bu handan Yetmiş Hanı ismi ile söz etmektedir. Ayrıca iki renkli taşlardan yapılmış olmasından ötürü de Alaca Han ismi ile kaynaklarda yer almaktadır.

Kesme taştan yapılmış olan han, dikdörtgen planlı olup, bir avlunun çevresinde dükkânlar sıralanmıştır. Hanın giriş kapısı dıştan yuvarlak kemerli olup, giriş eyvanının avluya açılan kapısı sivri kemerlidir. Hanın iki büyük kapısı ve tali geçişler için de kullanılan küçük kapıları vardır. Büyük kapılardan biri hanın içerisindeki bedesten, diğeri de açık çarşı ile bağlantılıdır. Giriş kapısının yanındaki bir merdivenle ikinci kata çıkılmaktadır. Giriş eyvanının üzeri mescit olarak kullanılmıştır. İkinci kat birbirlerine yuvarlak kemerli sütunlarla birleştirilmiş tonozlu bir revak ve bunun arkasında da hanın odaları sıralanmıştır. Sütunların arası taş korkuluklarla kapatılmıştır. Bu revak hanın avlusuna açılmaktadır.

Gümrük Hanı 2001 yılında Şanlıurfa Kültür Sanat ve Araştırma Vakfı tarafından Rızvaniye Vakfının da katkıları ile restore edilmiştir.

Mencek Hanı (Merkez)

Şanlıurfa il merkezinde, Pamukçu Pazarı'nın doğusunda bulunan Mencek Hanı'nın kitabesi günümüze gelememiş olup, yapım tarihi bilinmemektedir. Bununla beraber h.1128 (1716) tarihli bir vakfiyede hanın isminin geçmesi, hanın XVIII.yüzyıl başlarında var olduğunu göstermektedir. Mimari yapısından hanın XVI.yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı sanılmaktadır.

Han kesme taştan dikdörtgen planlı olarak yapılmıştır. Dış cephesine dükkânlar yerleştirilmiştir. Kuzey cephesindeki tonozlu bir dehlizden

kare planlı avluya girilmektedir. Giriş eyvanının yanındaki taş bir merdivenle ikinci kata çıkılmaktadır. İkinci kat yuvarlak kemerlerle birbirlerine bağlanmış sütunlu bir revakın arkasındaki odalardan meydana gelmiştir. Buradaki revakların doğu cephesindekiler payeli, diğerleri de sütunludur. Avlunun güneybatısındaki köşeler eyvan şeklinde yükseltilmiştir.

Mehemedde Hanı (Merkez)

Şanlıurfa Soğmatar'ın 30 km. kuzeyinde, Dağyanı Köyü'nde bulunan bu han, Mehmet'in Hanı ismi ile de tanınmaktadır. Aynı zamanda burası Hayrat olarak da anılmaktadır. Romalılar dönemine ait bir yapının üzerindeki bu hanın yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Bunu belirten bir kitabeye de rastlanmamıştır.

Han dikdörtgen planlı, kesme taştan, doğu-batı yönünde uzanan bir yapıdır. Günümüze kısmen harap olarak gelebilen hanın yuvarlak kesme taştan bir üst örtüsü olup, beşik tonozla örtülmüştür. İçerisinde kayalara oyulmuş su toplama havuzu bulunmaktadır. Ayrıca doğu ve güneyinde kayalık zeminlere oyulmuş su kanalları bulunmaktadır.

Barutçu Hanı (Merkez)

Şanlıurfa Demirci Pazarı'nda bulunan bu hanın kitabesi günümüze gelemediğinden yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Yapı üslubundan XVI.-XVII.yüzyıllarda yapıldığı sanılmaktadır.

Kesme taştan dikdörtgen planlı olarak yapılan han iki katlıdır. Yuvarlak kemerli bir kapıdan girilen avlunun çevresi yuvarlak kemerlerle birbirine bağlı sütunların oluşturduğu bir revakla çevrilidir. Bu revakın arkasında odalar sıralanmıştır. Hanın ikinci katı dışa kapalı bir koridorun arkasında cepheye yönelik odalardan meydana gelmiştir. Üst örtüsü düz toprak damlıdır. Günümüzde han kullanılmaktadır.

Bunların dışında ilde, Hacı Kâmil Hanı, Şaban Hanı, Kumluhayat Hanı, Fesadı Hanı, Samsat Kapısı Hanı, Bican Ağa Hanı ve Topçu Hanı bulunmaktadır. Ayrıca Şanlıurfa'da yakın tarihlere kadar ayakta olan ancak günümüze gelemeyen başlıca hanlar da Çifte Han, Aslanlı Han, Boyahane Hanı, Ali Bargut'un Hanı, Zencirli Hanı (Küsto'nun Hanı), Cesur Hanı, Hacı Ali Ağa Hanı'dır.